

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ  
УНІВЕРСИТЕТ  
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

**СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ**

*Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)*

**Кафедра права**

**ЗАТВЕРДЖЕНО**

Постанова вченої ради

24.05.2021

протокол № 5, п. 8

**ВВЕДЕНО В ДІЮ**

Наказ від 24.05.2021 №106

**ФІЛОСОФІЯ**

**PHILOSOPHY**

**РОБОЧА ПРОГРАМА**

|                                    |                                  |                             |
|------------------------------------|----------------------------------|-----------------------------|
| Ступінь вищої освіти               | «бакалавр» /                     | «bachelor»                  |
| Галузь знань                       | 18 «Виробництво та технології» / | «Production and Technology» |
| Спеціальність                      | 181 «Харчові технології» /       | «Food Technology»           |
| Спеціалізація/<br>Освітня програма | «Харчові технології» /           | «Food Technology»           |

Вінниця 2021

**Розробник:** Бичков Микола, кандидат філософських наук, доцент

**Гарант освітньої програми «Харчові технології»** – Тетяна Семко, кандидат технічних наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри права від 17 травня 2021 р. протокол № 08;  
на засіданні вченої ради факультету економіки, менеджменту та права від 18 травня 2021 р. протокол № 06.

Рецензенти:

Стопчак Микола, доктор історичних наук, професор

Яровий Анатолій, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри історії України та філософії Вінницького національного аграрного університету

Редактор: Фатєєва Т.  
Комп'ютерна верстка: Шуляк Н.

Підп. до друку 10.06.2021 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний  
Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 1,80.  
Обл.-вид. арк. 1,42. Тираж 5. Зам. № 253.

---

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ КНТЕУ  
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

## 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ:

### **Мета вивчення дисципліни.**

Навчальна дисципліна «Філософія» є обов'язковою і базовою складовою гуманітарної освіти, метою якої є формування у студентів освітнього ступеня «бакалавр» філософської культури мислення; пізнання людиною навколишнього світу і самої себе; створення у людини цілісної картини світу; вироблення уміння застосовувати філософську методологію у практичній діяльності; розвинення самої здатності логічного мислення, вдосконалення гнучкості, ясності у розкритті його нових граней і можливостей; формування світоглядної орієнтації майбутніх спеціалістів у різних сферах суспільного життя, зокрема, у сфері у підприємницькій діяльності харчової промисловості та закладів ресторанного господарства.

Оволодіння основами філософії є необхідним і визначальним у формуванні світогляду спеціаліста вищої кваліфікації. Адже світогляд – це не тільки сукупність загальних знань про світ, це також соціальні пріоритети та гуманістичні цінності – все те, що визначає вибір лінії поведінки особистості в житті, її відповідальне відношення до суспільства, до самої себе.

Завданням навчальної дисципліни «Філософія» у студентів освітнього ступеня «бакалавр» є:

- надання студентам цілісного уявлення про специфіку і зміст філософського знання, його проблематику, поняття та категорії;
- формування системного знання про історію зарубіжної та вітчизняної філософії, її сучасний стан і перспективи подальшого розвитку;
- розуміння того, що становлення та розвиток сучасної науки неможливі без філософії як теоретично-методологічної основи людського світобачення та світорозуміння;
- сприяння розвитку творчого мислення студентів, засвоєнню ними нових теоретичних досягнень у розвитку сучасної філософської думки;
- вироблення у студентів уміння критично аналізувати різного роду догми, стереотипи і шаблони;
- надання цілісного уявлення про процес правильного, аналітичного, критичного мислення та законів, яким воно підпорядковане;
- сприяння оволодінню студентами прийомів доведення та спростування під час дискусій;
- поєднання теоретичних положень з проблемами реальної дійсності, практичної діяльності майбутнього спеціаліста.

Кінцевим результатом навчання у студента повинне бути сформоване постійне прагнення стимулювати своє креативне мислення на розумовий пошук наукової істини та вміння творчо використовувати отримані знання у соціально-політичній та професійній діяльності.

**Результатом вивчення обов'язкової навчальної дисципліни «Філософія» для освітньої програми «Харчові технології» є формування комплексу компетентностей:**

**- інтегральна компетентність:**

Здатність у процесі навчання розв'язувати спеціалізовані задачі різного рівня складності, із застосуванням базових теоретичних знань, розвинутої системи логічного мислення та фахових навичок, готовність вирішувати організаційні, технічні і технологічні проблеми на підприємствах харчової промисловості та в закладах ресторанного господарства.

**- загальні компетентності (ЗК):**

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 13. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні.

ЗК 14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для забезпечення здорового способу життя.

**- програмні результати навчання (ПРН):**

ПРН 2. Виявляти творчу ініціативу та підвищувати свій професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти.

ПРН 26. Формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, діяти соціально відповідально та свідомо.

ПРН 27. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства, вести здоровий спосіб життя.

**Міждисциплінарні зв'язки.** Програма з дисципліни «Філософія» упорядкована відповідно до анотації освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів. Дисципліна «Філософія» є методологічною основою подальшого вивчення професійно орієнтованих дисциплін за освітньо-професійною програмою «Харчові технології». Вивченню філософії передуює засвоєння дисципліни «Правознавство».

**Критерії оцінювання результатів навчання.** Критерієм успішного проходження студентом освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом вивчення навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

## Критерії оцінювання результатів навчання

1. За кожне семінарське заняття – до 4-х балів (4 бали \* 21 заняття = 84 бали)
2. Самостійна робота студента оцінюється до 16 балів

Разом за семестр – 100 балів.

### I. За кожне практичне / семінарське заняття студент може отримати в загальній сумі – до 4-х балів за такі види робіт:

- повне розкриття студентом питань семінарського заняття;
- доповнення при розгляді питань семінару;
- участь в обговоренні дискусійних питань;
- тестування;
- письмова контрольна робота.

### II. Самостійна робота студента оцінюється в загальній сумі – до 16-ти балів:

- виконання індивідуального завдання у вигляді підготовки реферату та його повідомлення за темою, яку пропонує викладач – до 5-ти балів;
- опрацювання першоджерел з курсу «Філософія» та реферування наукових монографій – до 4-х балів;
- підготовка і подання тез для публікацій або доповідей на наукові студентські конференції – до 7-ми балів

**Якщо студент за поточну роботу протягом семестру отримав 75 балів і вище, то він може не здавати екзамен, а результат від 75 балів автоматично заноситься у відомість як остаточна оцінка.**

| Рівні компетентності           | За шкалою КНТЕУ | Критерії оцінювання                                                                                                                                                                                                                                                |
|--------------------------------|-----------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1                              | 2               | 3                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| Високий (дослідницький)        | 90-100          | Має обґрунтовані та всебічні знання з дисципліни, вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; проводить власні дослідження, може використовувати набуті знання та вміння при розв'язанні задач. |
| Достатній (частково-пошуковий) | 82-89           | Володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти та узагальнювати, виявляє творчий інтерес до предмету, виконує завдання з повним поясненням та обґрунтуванням, але допускає незначні помилки; може усвідомити нові для нього факти, ідеї.                           |
|                                | 75-81           | Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням.                                                                                                                                             |

|                                          |              |                                                                                                                                                                |
|------------------------------------------|--------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Елементарний<br/>(репродуктивний)</b> | <b>69-74</b> | <b>Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні; може самостійно розв'язати та пояснити розв'язання завдання.</b>                                    |
|                                          | <b>60-68</b> | <b>Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком або відомим алгоритмом.</b>          |
| <b>Низький<br/>(фрагментарний)</b>       | <b>35-59</b> | <b>Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів та фрагментів матеріалу; під керівництвом викладача виконує елементарні завдання.</b> |
|                                          | <b>1-34</b>  | <b>Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.</b>                                                              |

**Результат виконання екзаменаційних завдань оцінюється з урахуванням результатів у співвідношенні 80:20, де 80 – максимальна оцінка за виконання екзаменаційного завдання, 20 – результат поточної успішності відповідно до шкали переводу поточної роботи для врахування її при підсумковій оцінці.**

**Обсяг дисципліни в кредитах та його розподіл  
(тематичний план)**

| Назва теми                                                                        | Кількість годин            |           |           |           | Форми контролю        |
|-----------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|-----------|-----------|-----------|-----------------------|
|                                                                                   | Усього годин<br>/ кредитів | з них:    |           |           |                       |
|                                                                                   |                            | лекцій    | пр. з.    | СРС       |                       |
| <b>тема 1.</b> Філософія як універсальний тип знань. Історико-філософський процес | <b>38</b>                  | 10        | 12        | 16        | УО, КР, ПТ, Р, РП, ІЗ |
| 1.1. Світогляд як явище духовного життя суспільства                               |                            | 2         | 2         | 2         | УО, КР, ПТ, Р, РП, ІЗ |
| 1.2. Філософія – феномен духовної культури людства                                |                            | 2         | 2         | 2         | УО, КР, ПТ, Р, РП, ІЗ |
| 1.3. Історико-філософський процес                                                 |                            | 2         | 2         | 4         | УО, КР, ПТ, Р, РП, ІЗ |
| 1.4. Філософія Нового часу                                                        |                            | 2         | 2         | 4         | УО, КР, ПТ, Р, РП, ІЗ |
| 1.5. Філософія посткласичної доби та українська філософська думка                 |                            | 2         | 4         | 4         | УО, КР, ПТ, Р, РП, ІЗ |
| <b>тема 2.</b> Онтологія. Філософське розуміння світу                             | <b>12</b>                  | 4         | 2         | 6         | УО, ПТ, Р, РП, ІЗ     |
| <b>тема 3.</b> Філософська антропологія. Філософія людини                         | <b>10</b>                  | 2         | 2         | 6         | ПТ , Р, РП, ІЗ        |
| <b>тема 4.</b> Філософія свідомості                                               | <b>12</b>                  | 2         | 4         | 6         | УО, ПТ, Р, РП, ІЗ     |
| <b>тема 5.</b> Гносеологія. Філософія пізнання                                    | <b>20</b>                  | 6         | 4         | 10        | УО, КР, ПТ, Р, РП, ІЗ |
| 5.1. «Філософський аналіз пізнавального процесу»                                  |                            | 2         | 2         | 2         | УО, КР, ПТ, Р, РП, ІЗ |
| 5.2. «Проблема істини і практики у гносеології»                                   |                            | 2         |           | 6         | УО, КР, ПТ, Р, РП, ІЗ |
| 5.3. «Основні методи і форми наукового пізнання»                                  |                            | 2         | 2         | 2         | УО, КР, ПТ, Р, РП, ІЗ |
| <b>тема 6.</b> Діалектика – всезагальна теорія розвитку                           | <b>18</b>                  | 4         | 4         | 10        | УО, ПТ, Р, РП, ІЗ     |
| <b>тема 7.</b> Філософія суспільства                                              | <b>20</b>                  | 4         | 4         | 12        | УО, ПТ, Р, РП, ІЗ     |
| <b>тема 8.</b> Філософія економіки                                                | <b>10</b>                  | 2         | 2         | 6         | ПТ , Р, РП, ІЗ        |
| <b>тема 9.</b> Філософія моралі                                                   | <b>10</b>                  | 2         | 2         | 6         | ПТ , Р, РП, ІЗ        |
| <b>тема 10.</b> Філософія релігії                                                 | <b>10</b>                  | 2         | 2         | 6         | ПТ , Р, РП, ІЗ        |
| <b>тема 11.</b> Філософія культури                                                | <b>10</b>                  | 2         | 2         | 6         | УО, ПТ, Р, РП, ІЗ     |
| <b>тема 12.</b> Філософія цивілізації                                             | <b>10</b>                  | 2         | 2         | 6         | ПТ , Р, РП, ІЗ        |
| <b>Разом:</b>                                                                     | <b>180 / 6</b>             | <b>42</b> | <b>42</b> | <b>96</b> |                       |
| <b>Підсумковий контроль – екзамен письмовий</b>                                   |                            |           |           |           |                       |

**Умовні позначення:**

|     |                              |     |                               |
|-----|------------------------------|-----|-------------------------------|
| АПР | – аудиторна письмова робота; | ПТ  | – письмове тестування;        |
| ІЗ  | – індивідуальне завдання;    | Р   | – реферат;                    |
| КР  | – контрольна робота;         | РП  | – реферативне повідомлення;   |
| КТ  | – комп’ютерне тестування;    | СРС | – самостійна робота студента; |
| ПК  | – перевірка конспектів;      | УО  | – усне опитування             |

## **2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

### **Зміст дисципліни (теми програми)**

#### **Тема 1. *Філософія як універсальний тип знань.***

##### ***Історико-філософський процес***

Філософія як теоретичне ядро світоглядного знання. Сутність, структура та історичні типи світогляду. Природа філософського знання. Предмет, структура та основні функції філософії. Історія філософії – об'єктивний історичний процес розвитку світової філософської думки. Сутність, основні ознаки та характерні риси основних етапів становлення та розвитку світової філософії. Діалог концепцій, думок, поглядів як фактор розвитку філософського процесу.

#### **Тема 2. *Онтологія. Філософське розуміння світу***

Історико-філософські концепції онтології. Генезис поняття «буття». Поняття субстанції. Матеріалістична та ідеалістична онтологія. Моністичні та плюралістичні концепції буття. Буття та небуття. Співвідношення буття та сущого, буття та існування.

Рух та розвиток. Матеріальна єдність світу та класифікація наук. Форми руху матерії. Час та простір як модуси існування світу. Особливості суспільного часу та простору. Співвідношення природи та суспільства у розвитку світу.

#### **Тема 3. *Філософська антропологія. Філософія людини***

Людина як предмет філософії. Уявлення про природу та сутність людини на різних етапах розвитку філософії. Сутність людини. Антропосоціогенез.

Поняття індивіда, індивідуальності та особистості. Особистість як продукт і творець соціального середовища. Відчуження. Передумови розвитку особистості. Свобода та відповідальність особистості.

#### **Тема 4. *Філософія свідомості***

Історико-філософські концепції свідомості. Засади виникнення свідомості. Співвідношення онтогенезу та філогенезу.

Тотожність буття та свідомості. Мислення як атрибут субстанції. Закономірність виникнення свідомості як ідеальної форми матеріального.

Свідомість, мислення та мова. Свідомість та самосвідомість.

Форми суспільної свідомості: історичні засади диференціації суспільної свідомості на форми.



### **Тема 5.     *Гносеологія. Філософія пізнання***

Основні гносеологічні концепції в історії філософії. Агностицизм та його сучасні варіації. Суб'єкт і об'єкт пізнання.

Загальні рівні пізнання. Сутність та взаємозв'язок емпіризму та ірраціоналізму. Особливості та підрівні чуттєвого пізнання.

Зміст розсудку. Відмінності формальної логіки у буденній та науковій свідомості. Раціональні методи пізнання.

Категорійний рівень розуму як вищого рівня пізнання.

Особливості, рівні і форми наукового пізнання. Основні методи наукового пізнання.

Поняття істини. Практика як критерій істинності пізнання та критерій істинності самої практики.

### **Тема 6.     *Діалектика – всезагальна теорія розвитку***

Діалектика як вчення про всезагальний розвиток. Історико-філософські форми діалектики. Поняття розвитку. Розвиток і саморозвиток. Всезагальність законів розвитку. Альтернативні концепції розвитку.

Основні принципи та закони діалектики. Сутність суперечності. Форми та способи розв'язання суперечностей.

Сутність та зміст категорій діалектики. Співвідношення категорій діалектики.

### **Тема 7.     *Філософія суспільства***

Основні концепції суспільства у філософії. Поняття суспільства. Суспільство та спільнота. Суспільні відносини та їх структура.

Суспільство як система форм суспільної свідомості. Функції суспільства.

Рушійні сили розвитку суспільства. Діяльність як спосіб існування та розвитку людини й суспільства.

### **Тема 8.     *Філософія економіки***

Технологічні, фінансові, наукові та соціокультурні засади економіки у філософії економіки. Філософське тлумачення економічних теорій.

Економіка в системі суспільних відносин. Людина як суб'єкт економічної діяльності.

Економіка в системі соціокультурних, ідеологічних, морально-психологічних і релігійних відносин.

### **Тема 9. *Філософія моралі***

Історичний розвиток філософських уявлень про мораль. Категорії моралі. Мораль та моральність. Поняття нігілізму. Абсолютизм та релятивізм у етиці. Формування моральності особистості. Людина як найвища цінність. Етична проблематика в економічній діяльності. Місце етики в сучасному світі.

### **Тема 10. *Філософія релігії***

Історичні етапи становлення філософії релігії. Сучасна філософія релігії. Науково-пізнавальний та світоглядний аспекти філософського вивчення релігії. Критичний та апологетичний підходи до визначення сутності та істинності релігії. Роль і місце релігії в сучасному світі.

### **Тема 11. *Філософія культури***

Поняття культури. Основні концепції культури. Культура як соціальне, матеріально-духовне явище. Конкретно-історичні типи існування культури. Форми культури. Національне та загальнолюдське в культурі. Діалогічний характер культури. Культура як спосіб буття людини. Духовна культура як форма ціннісної єдності цивілізації. Людина як творець та творіння культури. Феномени субкультури та контркультури.

### **Тема 12. *Філософія цивілізації***

Поняття цивілізації та її основні концепції. Історичні типи цивілізацій. Цивілізація та цивілізації. Сучасна світова цивілізація, її характерні особливості, протиріччя. Поняття, структура цивілізаційних основ розвитку сучасного людства. Інформаційне суспільство. Світова цивілізація – нова парадигма розвитку.

Поняття футурології. Основні футурологічні концепції. Завдання переходу від технологічної до антропогенної цивілізації. Універсальна концепція сталого розвитку. Глобальність як сутнісна ознака сучасної цивілізації. Сутність, походження та основні типи глобальних проблем.

## Структура навчальної дисципліни

| Результати навчання                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Навчальна діяльність                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Робочий час студента, години |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
| <p>Зрозуміти сутність світогляду, його структуру та історичні типи.</p> <p>З'ясувати природу філософського знання та чинники різноманіття філософських течій і напрямків; соціально-гуманістичну значущість філософії.</p> <p>Знати характерні особливості етапів історико-філософського процесу.</p> <p>Вміти застосовувати отримані знання у своїй професійній діяльності; орієнтуватися у філософських течіях різних історичних епох; у полеміці аргументовано захищати свою світоглядну позицію.</p> | <p><b>Тема 1. Філософія як універсальний тип знань. Історико-філософський процес</b></p> <p><b>Лекція №1 «Світогляд як явище духовного життя суспільства»</b></p> <p><b>План лекції</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Світогляд, його сутність та структурна характеристика.</li> <li>2. Типологія світогляду.</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | 2                            |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <p><b>Лекція №2 «Філософія – феномен духовної культури людства»</b></p> <p><b>План лекції</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Філософія як теоретичне ядро світоглядного знання.</li> <li>2. Предмет і структура філософії; основне питання філософії.</li> <li>3. Основні функції філософії.</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | 2                            |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <p><b>Лекція №3 «Філософія Античності, Середньовіччя та Відродження»</b></p> <p><b>План лекції</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Історичні та соціокультурні чинники виникнення філософії.</li> <li>2. Антична філософія: <ol style="list-style-type: none"> <li>а) Філософія стародавньої Греції (натурфілософія, атомізм. Філософське вчення Сократа, Платона, Аристотеля);</li> <li>б) філософські погляди Стародавнього Риму.</li> </ol> </li> <li>3. Філософія Середньовіччя та Відродження: <ol style="list-style-type: none"> <li>а) патристика і схоластика. Вчення Хоми Аквінського (томізм);</li> <li>б) антропоцентризм, гуманізм, геліоцентризм епохи Відродження.</li> </ol> </li> </ol> | 2                            |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <p><b>Лекція №4 «Філософія Нового часу»</b></p> <p><b>План лекції</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Основні філософські течії Нового часу: матеріалізм, дуалізм, суб'єктивний ідеалізм.</li> <li>2. Німецька класична філософія (І. Кант, Г.В.Ф. Гегель).</li> <li>3. Філософія Л. Фейєрбаха: антропологізм, сенсуалізм, атеїзм.</li> <li>4. Філософські погляди К. Маркса, Ф. Енгельса; сутність якісного перевороту, здійсненого К. Марксом у розвитку філософського матеріалізму. Розвиток філософії марксизму В.І. Ленінім.</li> </ol>                                                                                                                                                            | 2                            |

| Результати навчання | Навчальна діяльність                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Робочий час студента, години |
|---------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
|                     | <p><b>Лекція №5 «Філософія посткласичної сучасної доби та українська філософська думка»</b></p> <p><b>План лекції</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Основні філософські напрями посткласичної сучасної філософії.</li> <li>2. Українська філософська думка в епоху Ренесансу та Реформації (Києво-Могилянська академія).</li> <li>3. Класичний період розвитку української філософії. Онтологія та кордоцентризм Г. Сковороди.</li> <li>4. Філософська думка Росії XIX – початку XX століття (західники та слов'янофіли). Релігійна філософія.</li> </ol> <p><b>Література</b></p> <p><b>Основна:</b> 1, 2, 3, 5, 8, 11, 13, 14, 15, 17, 20, 21, 23, 26, 27, 28, 31, 32, 34, 36, 37, 39, 40, 47, 48, 49, 51, 52, 55, 56, 57, 58, 61, 62, 63, 65, 67, 68, 69</p> <p><b>Додаткова:</b> 75, 78, 79, 82, 85, 87, 91, 92, 95, 97, 98.</p> <p><b>Інтернет-ресурси:</b> 107, 108, 109</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 2                            |
|                     | <p><b>Завдання для самостійної роботи студента</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану семінарського заняття для їх всебічного обговорення на семінарі.</li> <li>2. Вивчаючи філософські словники, енциклопедії та підручники треба сформулювати свій власний словник філософських термінів, понять і категорій, визначення яких необхідно вивчити.</li> <li>3. Звернути увагу на періодизацію та характерні риси Античної філософії.</li> <li>4. З'ясувати характер співвідношення релігії та філософії в епоху Середньовіччя.</li> <li>5. Розкрити зміст антропологічної спрямованості філософії епохи Відродження.</li> <li>6. Звернути увагу на співвідношення філософії і науки Нового часу.</li> <li>7. Розкрити особливості німецької класичної філософії.</li> <li>8. З'ясувати вплив марксизму на подальший розвиток суспільних наук.</li> <li>9. Засвоїти зміст та сутність сучасної посткласичної філософської думки та з'ясувати її наукове та світоглядне значення.</li> <li>10. Слід звернути увагу на чинники формування української філософської думки, на особливості класичного періоду розвитку філософії в Україні, на відмінності філософських поглядів “західників” та “слов'янофілів” російської філософії XIX ст.</li> <li>11. Підготуватися до тестових завдань з даної теми.</li> </ol> | 16                           |

| Результати навчання | Навчальна діяльність                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Робочий час студента, години |
|---------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
|                     | <p>12. До даного заняття потрібно знати визначення таких понять: <i>агностицизм, антропоцентризм, апіоризм, волюнтаризм, геліоцентризм, геоцентризм, герменевтика, гуманізм, деїзм, діалектика, дуалізм, екзистенціалізм, екзистенція, емпіризм, епікуреїзм, «західники», ідеалізм, ірраціоналізм, категоричний імператив, кордіогносія, кордоцентризм, логос, матеріалізм, матеріалістичне розуміння історії, метафізика, міфологія, монадологія, наука, неоплатонізм, неопозитивізм, неотомізм, номіналізм, патристика, пантеїзм, позитивізм, постпозитивізм, психоаналіз, раціоналізм, реалізм, релігія, ренесанс, реформація, світогляд, сенсуалізм, скептицизм, «слов'янофіли», стоїцизм, схоластика, християнський екзистенціалізм, філософія.</i></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                              |
|                     | <p align="center"><b>Практичне (семінарське) заняття № 1</b><br/><b>Питання до заняття</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Поняття світогляду, його сутність та структура. Історичні типи світогляду.</li> <li>2. Предмет, структура та функції філософії.</li> <li>3. Основне питання філософії, його дві сторони та їх рішення.</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | 2                            |
|                     | <p align="center"><b>Практичне (семінарське) заняття № 2</b><br/><b>Питання до заняття</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Історичні умови та соціокультурні засади виникнення філософії.</li> <li>2. Давньоіндійська філософія: джайнізм, буддизм; філософські системи індуїзму.</li> <li>3. Філософія стародавнього Китаю. Даосизм; конфуціанство; легізм. Стихійна діалектика та матеріалізм у філософських вченнях Китайської давнини.</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | 2                            |
|                     | <p align="center"><b>Практичне (семінарське) заняття № 3</b><br/><b>Питання до заняття</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Антична філософія: <ol style="list-style-type: none"> <li>а) Мілетська школа, натурфілософія Геракліта. Атомістичний матеріалізм Демокрита;</li> <li>б) суб'єктивна діалектика Сократа;</li> <li>в) онтологічні та гносеологічні проблеми філософії Платона;</li> <li>г) філософська система Аристотеля;</li> <li>д) Антична філософія Риму (стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм та неоплатонізм). Лукрецій Кар, Сенека.</li> </ol> </li> <li>2. Середньовічна філософія Західної Європи: <ol style="list-style-type: none"> <li>а) схоластика як особливий тип культури;</li> <li>б) Хома Аквінський (томізм): вчення про Бога, світ і людину; теорія подвійної істини;</li> <li>в) філософська полеміка номіналізму та реалізму.</li> </ol> </li> <li>3. Філософія епохи Відродження. Антропоцентризм, гуманізм та геліоцентризм. Філософія та науково-експериментальне вивчення природи (М. Копернік, Дж. Бруно, Г. Галілей, Леонардо да Вінчі).</li> </ol> | 2                            |

| Результати навчання | Навчальна діяльність                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Робочий час студента, години |
|---------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
|                     | <p align="center"><b>Практичне (семінарське) заняття № 4</b></p> <p align="center"><b>Питання до заняття</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>Філософія Нового часу: <ul style="list-style-type: none"> <li>а) матеріалістичний емпіризм Ф. Бекона; матеріалізм, метафізика та механіцизм Т. Гоббса;</li> <li>б) раціоналізм, дуалізм, вчення про метод Р. Декарта;</li> <li>в) раціоналізм і пантеїзм Б. Спінози, його вчення про субстанцію;</li> <li>г) сенсуалізм, емпіризм, вчення про первинні та вторинні якості Д. Локка;</li> <li>д) раціоналізм та монадологія Г.В. Лейбніца;</li> <li>е) суб'єктивний ідеалізм Дж. Берклі та Д. Юма.</li> </ul> </li> <li>Німецька класична філософія: <ul style="list-style-type: none"> <li>а) І. Кант: метафізика, апіоризм, агностицизм, категоричний імператив. Космогонічна гіпотеза І. Канта;</li> <li>б) філософія абсолютної ідеї Г.В.Ф. Гегеля; суперечність його методу та системи;</li> <li>в) філософія Л. Фейєрбаха: антропологізм, сенсуалізм, атеїзм.</li> </ul> </li> <li>Філософські погляди К. Маркса, Ф. Енгельса: матеріалізм, діалектика, соціальна філософія, теорія пізнання. Сутність якісного перевороту, здійсненого К. Марксом у розвитку філософського матеріалізму. Розвиток філософії марксизму В.І. Леніним.</li> </ol>                      | 2                            |
|                     | <p align="center"><b>Практичне (семінарське) заняття № 5</b></p> <p align="center"><b>Питання до заняття</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>Раціоналізм та ірраціоналізм як дві тенденції сучасної посткласичної філософії.</li> <li>«Філософія життя» як антитеза раціоналістичній традиції: <ul style="list-style-type: none"> <li>а) волюнтаризм А. Шопенгауера як суб'єктивно-ідеалістична інтерпретація раціонального пізнання;</li> <li>б) проблема «надлюдини» у філософії Ф. Ніцше;</li> <li>в) відмінність волюнтаризму А. Шопенгауера (воля до життя) від волюнтаризму Ф. Ніцше (воля до влади);</li> <li>г) психоаналіз З. Фрейда, його концепція психіки: «Воно» (без свідоме), «Я» (свідомість, «Его»), «над-Я» («Супер-Его» або «Цензор»). Неофрейдизм.</li> </ul> </li> <li>Екзистенціалізм, його сутність та особливості: <ul style="list-style-type: none"> <li>а) джерела сучасного екзистенціалізму (С. К'єркегор, Ф. Достоевський, Е. Гуссерль);</li> <li>б) екзистенціалізм М. Хайдеггера: феноменологічний метод, онтологічне тлумачення історії, структура людського буття; проблема смерті;</li> <li>в) «Філософія існування» К. Ясперса;</li> <li>г) «Екзистенція свободи» Ж.-П. Сартра;</li> <li>д) філософія «абсурду» А. Камю як вияв радикального ірраціоналізму.</li> </ul> </li> </ol> | 2                            |

| Результати навчання                                                                                                                                                                                             | Навчальна діяльність                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Робочий час студента, години |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                 | 4. Проблеми логіки та методології наукового пізнання у філософських концепціях позитивізму, неопозитивізму та постпозитивізму.<br>5. Релігійна філософія сучасності: неотомізм; еволюціонізм Тейяра де Шардена.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                              |
|                                                                                                                                                                                                                 | <b>Практичне (семінарське) заняття № 6</b><br><b>Питання до заняття</b><br>1. Становлення філософської думки періоду Київської Русі. Українська філософська думка в епоху Ренесансу та Реформації (Києво-Могилянська академія).<br>2. Класичний період розвитку української філософії. Онтологія та кордоцентризм Г. Сковороди, його вчення про «сродну» працю.<br>3. Кордіогносія П. Юркевича.<br>4. Філософська думка Росії XIX – початку XX століття («західники» та «слов'янофіли»). Релігійна філософія. Християнський екзистенціалізм Л. Шестова та М. Бердяєва. | 2                            |
| З'ясувати сутність категорії «буття».<br><br><b>Знати</b> структуру матерії, рівні її системної організації та особливості форм існування.<br><br><b>Вміти</b> аргументовано захищати свою світоглядну позицію. | <b>Тема 2. Онтологія. Філософське розуміння світу</b><br><br><b>Лекція №6</b> «Проблема буття та субстанції у розвитку філософської думки»<br><br><b>План лекції</b><br>1. Поняття буття, його основні форми.<br>2. Проблема субстанції у філософії. Категорія матерії та її методологічне значення.                                                                                                                                                                                                                                                                   | 2                            |
|                                                                                                                                                                                                                 | <b>Лекція №7</b> «Основні атрибути та форми існування матерії»<br><br><b>План лекції</b><br>1. Поняття руху і розвитку. Основні форми руху матерії.<br>2. Простір і час – основні форми існування матерії.<br><b>Література</b><br><b>Основна:</b> 9, 37, 40, 47, 48, 49, 51, 52, 56, 57, 58, 65, 69.<br><b>Додаткова:</b> 78, 88.<br><b>Інтернет-ресурси:</b> 108, 109.                                                                                                                                                                                               | 2                            |
|                                                                                                                                                                                                                 | <b>Завдання для самостійної роботи</b><br>1. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану семінарського заняття для їх всебічного обговорення на семінарі.<br>2. Звернути увагу на специфіку буття людини у світі «другої природи».<br>3. Підготуватися до тестових завдань з даної теми.<br>4. До даної теми потрібно знати визначення таких понять: <i>буття, матерія, простір, розвиток, рух, спокій, субстанція, час.</i>                                                                                                     | 6                            |

| Результати навчання                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Навчальна діяльність                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Робочий час студента, години |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <p align="center"><b>Практичне (семінарське) заняття №7</b></p> <p align="center"><b>Питання до заняття</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Онтологія як філософська дисципліна, її типи. Поняття буття. Основні форми буття.</li> <li>2. Проблема субстанції у філософії. Категорія матерії та її методологічне значення: <ol style="list-style-type: none"> <li>а) історико-філософський генезис поняття матерії;</li> <li>б) сучасна наука про будову матерії, її основні форми та рівні системної організації.</li> </ol> </li> <li>3. Поняття руху і розвитку матерії. Об'єктивність, абсолютність та відносність руху. Основні форми руху матерії, їх взаємозв'язок.</li> <li>4. Поняття простору і часу. Основні концепції простору і часу у філософії та науці. Особливості суспільного часу і простору.</li> </ol> | 2                            |
| <p>Розуміти сутність людини, її природу, місце і роль у суспільстві.</p> <p>Усвідомити сенс людського життя.</p> <p><b>Знати</b> сутнісні характеристики людини, з'ясувати основні риси та типи особистості.</p> <p><b>Вміти</b> орієнтуватися у різноманітних філософських, наукових концепціях людини; обґрунтовано сформулювати свою життєву позицію, вибудувати життєву стратегію своєї громадянської поведінки і діяльності.</p> | <p><b>Тема 3. Філософська антропологія. Філософія людини</b></p> <p><b>Лекція №8</b><br/><b>План лекції</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Проблема природи і сутності людини у філософії.</li> <li>2. Поняття особистості, її сутнісні характеристики. Основні типи особистості.</li> </ol> <p><b>Література</b></p> <p><b>Основна:</b> 4; 33, 34, 37, 40, 42, 47, 48, 49, 51, 52, 56, 57, 65, 67.</p> <p><b>Додаткова:</b> 78, 89.</p> <p><b>Інтернет-ресурси:</b> 107, 109.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | 2                            |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <p><b>Завдання для самостійної роботи</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Звернути увагу на аналіз співвідношення біологічного, психічного і соціального в людині.</li> <li>2. Розуміти місце людини як особистості у суспільстві.</li> <li>3. Підготуватися до тестових завдань з даної теми.</li> <li>4. При вивченні даної теми потрібно знати визначення таких понять: <i>антропологія, антропосоціогенез, антропоцентризм, філософська антропологія, індивід, індивідуальність, людина, особистість.</i></li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | 6                            |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <p align="center"><b>Практичне (семінарське) заняття №8</b></p> <p align="center"><b>Питання до заняття</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Поняття людини. Основні концепції походження та еволюції людини.</li> <li>2. Сутність людини. Біологічне, психічне та соціальне в людині. Проблема антропосоціогенезу.</li> <li>3. Поняття особистості. Особистість як продукт і творець соціального середовища. Типи особистості.</li> <li>4. Соціальна та біологічна тривалість людського життя, його самоцінність і сенс. Проблема життя і смерті людини, феномен безсмертя; щастя і доля людини.</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                 | 2                            |



| Результати навчання                                                                                                                                                                                                                             | Навчальна діяльність                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Робочий час студента, години |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
| <p>З'ясувати свідомість як вищу форму відображення дійсності.</p> <p><b>Знати</b> сутність, структуру та функції свідомості.</p> <p><b>Вміти</b> розрізняти наукову концепцію свідомості від різних ненаукових і антинаукових її концепцій.</p> | <p><b>Тема 4. Філософія свідомості</b></p> <p><b>Лекція №9</b></p> <p><b>План лекції</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Проблема свідомості у філософії. Сутність та структура свідомості.</li> <li>2. Соціальна природа свідомості.</li> </ol> <p><b>Література</b></p> <p><b>Основна:</b> 30, 33, 40, 47, 49, 51, 52, 57, 61, 63, 65, 69.</p> <p><b>Додаткова:</b> 78, 93.</p> <p><b>Інтернет-ресурси:</b> 107, 109.</p>                                                                                                                          | 2                            |
|                                                                                                                                                                                                                                                 | <p><b>Завдання для самостійної роботи</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану семінарського заняття для їх всебічного обговорення на семінарі.</li> <li>2. Проаналізувати об'єктивне і суб'єктивне у свідомості.</li> <li>3. Підготуватися до тестових завдань з даної теми.</li> <li>4. До даної теми потрібно знати визначення таких понять: <i>відображення, воля, емоції, ідеальне, мислення, мова, почуття, рефлексія, самосвідомість, свідомість.</i></li> </ol> | 6                            |
|                                                                                                                                                                                                                                                 | <p><b>Практичне (семінарське) заняття №9</b></p> <p><b>Питання до заняття</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Поняття свідомості, її сутність і структура.</li> <li>2. Свідомість – найвищий рівень психічної активності людини як соціальної істоти: <ol style="list-style-type: none"> <li>а) відображення та його форми як генетичні витоки свідомості.</li> </ol> </li> <li>3. Основні концепції походження свідомості.</li> </ol>                                                                                                               | 2                            |
|                                                                                                                                                                                                                                                 | <p><b>Практичне (семінарське) заняття №10</b></p> <p><b>Питання до заняття</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Соціальна природа свідомості, її властивості та рівні.</li> <li>2. Основні функції свідомості.</li> <li>3. Свідомість, мислення і мова. Свідомість та самосвідомість.</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                      | 2                            |
| <p>З'ясувати основні характеристики істини, форми і функції практики.</p> <p>Розуміти методологію наукового пізнання.</p>                                                                                                                       | <p><b>Тема 5. Гносеологія. Філософія пізнання</b></p> <p><b>Лекція №10 «Філософський аналіз пізнавального процесу»</b></p> <p><b>План лекції</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Основні принципи пізнавальної діяльності.</li> <li>2. Суб'єкт і об'єкт процесу пізнання.</li> <li>3. Чуттєва та раціональна сторони пізнання, їх форми.</li> </ol>                                                                                                                                                                                                  | 2                            |

| Результати навчання                                                                                                                                                                                                           | Навчальна діяльність                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Робочий час студента, години |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
| <p><b>Знати</b> сторони пізнавального процесу, їх форми.</p> <p><b>Вміти</b> застосовувати знання даної теми у своїй професійній діяльності, в удосконаленні свого професіоналізму, у захисті своєї світоглядної позиції.</p> | <p><b>Лекція №11 «Проблема істини і практики у гносеології»</b></p> <p><b>План лекції</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Істина і заблудження. Основні характеристики істини.</li> <li>2. Місце і роль практики у науково-пізнавальному процесі.</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | 2                            |
|                                                                                                                                                                                                                               | <p><b>Лекція №12 «Основні методи і форми наукового пізнання»</b></p> <p><b>План лекції</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Поняття наукового методу та методології. Методи емпіричного та теоретичного рівнів пізнання.</li> <li>2. Основні форми знання.</li> </ol> <p><b>Література</b></p> <p><b>Основна:</b> 37, 40, 47, 48, 49, 51, 52, 56, 57, 65, 69.</p> <p><b>Додаткова:</b> 71, 73, 78, 94, 99.</p> <p><b>Інтернет-ресурси:</b> 107, 109.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | 2                            |
|                                                                                                                                                                                                                               | <p><b>Завдання для самостійної роботи</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану семінарського заняття для їх всебічного обговорення на семінарі.</li> <li>2. Підготуватися до контрольної роботи та тестових завдань з даної теми.</li> <li>3. Звернути увагу на об'єктивність змісту істинного знання та на суб'єктивний характер форм його існування.</li> <li>4. Проаналізувати співвідношення істинного знання і заблудження.</li> <li>5. До даної теми потрібно знати визначення таких понять: <i>агностицизм, гіпотеза, гносеологічний оптимізм, гносеологія, заблудження, ідея, істина, метод, науковий факт, практика, проблема, скептицизм, теорія.</i></li> </ol> | 10                           |
|                                                                                                                                                                                                                               | <p><b>Практичне (семінарське) заняття №11</b></p> <p><b>Питання до заняття</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Основні принципи пізнавального процесу, його сутність та структура: <ol style="list-style-type: none"> <li>а) суб'єкт та об'єкт пізнання;</li> <li>б) чуттєва та раціональна сторони пізнання, їх форми та взаємозв'язок;</li> <li>в) особливості пізнання природи та соціального світу.</li> </ol> </li> <li>2. Проблема істини у філософії та науці: <ol style="list-style-type: none"> <li>а) поняття істини. Істина і заблудження;</li> <li>б) об'єктивність та конкретність істини;</li> <li>в) діалектичний характер взаємозв'язку абсолютної та відносної істин;</li> </ol> </li> </ol>                                           | 2                            |

| Результати навчання                                                                                                                                                                                                                                             | Навчальна діяльність                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Робочий час студента, години |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                 | <p align="center"><b>Практичне (семінарське) заняття №12</b></p> <p align="center"><b>Питання до заняття</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>Гносеологічний статус практики, її форми, структура та основні функції. Практика як основний критерій істинності знання.</li> <li>Емпіричний та теоретичний рівні пізнання, їх основні методи.</li> <li>Форми знання: науковий факт, проблема, гіпотеза, ідея, теорія.</li> <li>Сутність і структура наукової теорії, основні методи її побудови: історичний, логічний, системний, сходження від абстрактного до конкретного.</li> </ol>                            | 2                            |
| <p>Чітко з'ясувати особливості діалектичної і метафізичної концепції розвитку.</p> <p><b>Знати</b> зміст основних структурних елементів діалектики.</p> <p><b>Вміти</b> застосовувати діалектику як методологію наукового пізнання і практичної діяльності.</p> | <p><b>Тема 6.</b> Діалектика – всезагальна теорія розвитку</p> <p><b>Лекція №13</b> «Метафізика і діалектика як способи досягнення світу»</p> <p><b>План лекції</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>Метафізика як вчення про незмінні основи світу.</li> <li>Діалектика як вчення про розвиток і спосіб мислення, її сутність та структура.</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                           | 2                            |
|                                                                                                                                                                                                                                                                 | <p><b>Лекція №14</b> «Основні закони і категорії діалектики»</p> <p><b>План лекції</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>Закон єдності та боротьби протилежностей.</li> <li>Закон взаємопереходу кількісних та якісних змін.</li> <li>Закон заперечення заперечення.</li> <li>Основні категорії діалектики.</li> </ol> <p><b>Література</b></p> <p><b>Основна:</b> 7, 12, 16, 37, 40, 47, 49, 51, 56, 57, 61, 63, 65, 69.</p> <p><b>Додаткова:</b> 77, 78.</p> <p><b>Інтернет-ресурси:</b> 107, 110.</p>                                                                                                           | 2                            |
|                                                                                                                                                                                                                                                                 | <p><b>Завдання для самостійної роботи</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану семінарського заняття для їх всебічного обговорення на семінарі.</li> <li>Звернути увагу на відмінність практичного застосування метафізичного та діалектичного способів мислення.</li> <li>Підготуватися до тестових завдань з даної теми.</li> <li>До даної теми потрібно знати визначення таких понять: <i>діалектика, закон, заперечення, категорія, кількість, метафізика, міра, розвиток, принцип, протиріччя, стрибок, якість.</i></li> </ol> | 10                           |

| Результати навчання                                                                                                                                                                                                                   | Навчальна діяльність                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Робочий час студента, години |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                       | <p align="center"><b>Практичне (семінарське) заняття №13</b></p> <p align="center"><b>Питання до заняття</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Поняття розвитку. Діалектика як вчення про розвиток і спосіб мислення, її сутність та структура.</li> <li>2. Історико-філософські форми діалектики. Діалектика об'єктивна і суб'єктивна.</li> <li>3. Діалектична та метафізична концепції розвитку. Метафізика як вчення про незмінні основи світу. Метафізичні образи розвитку: релятивізм, еkleктика, софістика, скептицизм та догматизм.</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | 2                            |
|                                                                                                                                                                                                                                       | <p align="center"><b>Практичне (семінарське) заняття №14</b></p> <p align="center"><b>Питання до заняття</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Закон єдності та боротьби протилежностей – суть, ядро діалектики: <ol style="list-style-type: none"> <li>а) протиріччя як джерело руху і розвитку;</li> <li>б) види протиріч.</li> </ol> </li> <li>2. Закон взаємопереходу кількісних і якісних змін: <ol style="list-style-type: none"> <li>а) категорії властивості, якості, кількості, міри;</li> <li>б) стрибок та його види;</li> <li>в) теоретико-методологічні засади безпеки та якості харчових продуктів. Системний підхід до управління якістю;</li> <li>г) сучасні підходи до функціонування систем якості та безпеки харчової продукції.</li> </ol> </li> <li>3. Закон заперечення заперечення. Діалектичне та метафізичне розуміння заперечення.</li> <li>4. Основні категорії діалектики, їх зміст і місце в процесі пізнання природи та суспільства.</li> </ol> | 2                            |
| <p>Розуміти наукові підходи до пояснення суспільного розвитку.</p> <p><b>Знати</b> структуру суспільства і концепції його походження.</p> <p><b>Вміти</b> застосовувати отримані знання для формування активної життєвої позиції.</p> | <p><b>Тема 7. Філософія суспільства</b></p> <p><b>Лекція №15 «Основи та сутність суспільства»</b></p> <p><b>План лекції</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Поняття суспільства, його сутність та структура.</li> <li>2. Рушійні сили та суб'єкти суспільного розвитку.</li> <li>3. Поняття діяльності; структура, типи та форми діяльності.</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | 2                            |
|                                                                                                                                                                                                                                       | <p><b>Лекція №16 «Держава – провідний інститут політичної системи суспільства»</b></p> <p><b>План лекції</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Поняття політичної системи суспільства. Держава як ядро політичної системи, її ознаки, структура і функції.</li> <li>2. Форми державного правління і форми державного устрою, їх різновиди.</li> <li>3. Громадянське суспільство і правова держава, їх особливості.</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | 2                            |

| Результати навчання | Навчальна діяльність                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Робочий час студента, години |
|---------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
|                     | <p><b><u>Література</u></b></p> <p><b>Основна:</b> 13, 18, 19, 22, 24, 37, 40, 47, 49, 51, 52, 56, 61, 65.</p> <p><b>Додаткова:</b> 74, 78, 88, 103.</p> <p><b>Інтернет-ресурси:</b> 107, 109, 110.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                              |
|                     | <p><b>Завдання для самостійної роботи</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану семінарського заняття для їх всебічного обговорення на семінарі.</li> <li>2. Ознайомитися з працею К. Маркса і Ф. Енгельса: «Німецька ідеологія» (І глава) та працею К. Маркса: «Передумова до критики політичної економії» (т. 13, ст. 6 – 8 ).</li> <li>3. Підготуватися до тестових завдань з даної теми.</li> <li>4. До даної теми потрібно знати визначення таких понять: <i>діяльність, ідеологія, нація, соціальна мобільність, соціальна стратифікація, соціальні класи, спільнота, спосіб виробництва, суспільна психологія, суспільна свідомість, суспільне буття, суспільство.</i></li> </ol>                                                                                           | 12                           |
|                     | <p><b>Практичне (семінарське) заняття №15</b></p> <p><b>Питання до заняття</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Суспільство як система. Суспільство та спільнота. Основні сфери життєдіяльності людей у суспільстві. Суспільні відносини та їх структура.</li> <li>2. Основні концепції суспільства у філософії. Історико-матеріалістичне розуміння суспільного розвитку:             <ol style="list-style-type: none"> <li>а) суспільне буття і суспільна свідомість, їх взаємозв'язок;</li> <li>б) основні форми суспільної свідомості;</li> <li>в) суспільна психологія та ідеологія;</li> <li>г) суспільна та індивідуальна свідомість, їх взаємовплив.</li> </ol> </li> <li>3. Джерела та рушійні сили розвитку суспільства.</li> <li>4. Діяльність як спосіб існування та розвитку людини і суспільства. Структура, типи та форми діяльності.</li> </ol> | 2                            |
|                     | <p><b>Практичне (семінарське) заняття №16</b></p> <p><b>Питання до заняття</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Поняття держави, її сутність та основні концепції походження.</li> <li>2. Ознаки, структура та функції держави, її історичні типи.</li> <li>3. Форми державного правління та форми державно-територіального устрою, їх різновиди.</li> <li>4. Поняття громадянського суспільства, його структура і функції.</li> <li>5. Поняття правової держави, її сутність та ознаки.</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | 2                            |

| Результати навчання                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Навчальна діяльність                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Робочий час студента, години |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
| <p>Розуміти філософію як методологічну основу економічного управління та господарювання.</p> <p><b>Знати</b> місце економіки в системі суспільних відносин та її духовні виміри.</p> <p><b>Вміти</b> застосовувати філософські знання для осмислення основ економічного буття як однієї із найважливіших сфер життя людини і суспільства.</p> | <p><b>Тема 8. Філософія економіки</b></p> <p><b>Лекція № 17</b></p> <p><b>План лекції</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>Предмет філософії економіки, її основні параметри.</li> <li>Духовні виміри економічної діяльності людини.</li> </ol> <p><b>Література</b></p> <p><b>Основна:</b> 40, 52, 53, 65.</p> <p><b>Додаткова:</b> 72, 78, 90.</p> <p><b>Інтернет-ресурси:</b> 104, 106, 110.</p>                                                                                                                                                                                       | 2                            |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | <p><b>Завдання для самостійної роботи</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>При вивченні даної теми на основі рекомендованої літератури підготувати питання плану семінарського заняття для їх всебічного обговорення на семінарі.</li> <li>Звернути увагу на з'ясування параметрів практичної філософії підприємця.</li> <li>Підготуватися до тестових завдань з даної теми.</li> <li>До даної теми потрібно знати визначення таких понять: <i>економіка, економічна ідеологія, економічна психологія, економічна свідомість, конкуренція, ринок, підприємництво.</i></li> </ol>          | 6                            |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | <p><b>Практичне (семінарське) заняття №17</b></p> <p><b>Питання до заняття</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>Філософія як методологічна основа економічного управління та господарювання. Духовні компоненти економіки.</li> <li>Поняття і основні принципи функціонування ринкової економіки. Ринок – середовище для вільного самовизначення людини як суб'єкта економічної діяльності.</li> <li>Практична філософія підприємця. <b>Форми суспільної організації виробництва.</b> Конкуренція як форма вирішення протиріч між людьми в процесі підприємницької діяльності.</li> </ol> | 2                            |
| <p>Розуміти структуру цінностей та їх класифікацію.</p> <p><b>Знати</b> основні принципи та категорії моральної свідомості; відмінності етики</p>                                                                                                                                                                                             | <p><b>Тема 9. Філософія моралі</b></p> <p><b>Лекція № 18</b></p> <p><b>План лекції</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>Етика як філософська дисципліна. Мораль як форма суспільної свідомості, її структура, принципи та категорії.</li> <li>Поняття «цінність»; цінності як визначальні характеристики людського буття.</li> </ol> <p><b>Література</b></p> <p><b>Основна:</b> 6, 35, 38, 40, 47, 48, 52, 56, 65.</p> <p><b>Додаткова:</b> 76, 78, 87.</p> <p><b>Інтернет-ресурси:</b> 107, 110.</p>                                                                                    | 2                            |

| Результати навчання                                                                                                                                                                                                                                                                  | Навчальна діяльність                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Робочий час студента, години |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
| <p>та етикету.</p> <p><b>Вміти</b> чітко розрізняти цінність та істину; <b>вміти</b> використовувати отримані знання з даної теми у стосунках з іншими людьми.</p>                                                                                                                   | <p><b>Завдання для самостійної роботи</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. На основі рекомендованої літератури підготувати питання плану семінарського заняття для їх всебічного обговорення на семінарі.</li> <li>2. Звернути увагу на історичний характер моральних норм і правил, на системи ціннісних орієнтацій у ХХІ ст.</li> <li>3. Підготуватися до тестових завдань з даної теми.</li> <li>4. До даної теми потрібно знати визначення таких понять: <i>етика, етикет, мораль, система ціннісних орієнтацій, цінність</i>.</li> </ol>                                                                           | 6                            |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <p><b>Практичне (семінарське) заняття №18</b></p> <p><b>Питання до заняття</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Етика як галузь філософського знання та її місце у сучасному світі. Поняття моралі; основні принципи та категорії моральної свідомості.</li> <li>2. Історичний розвиток філософських уявлень про мораль. Формування моральної свідомості особистості.</li> <li>3. Етика та етикет. Етична проблематика в економічній діяльності.</li> <li>4. Цінності як визначальні характеристики людського буття. Структура цінностей та їх класифікація. Провідні системи ціннісних орієнтацій у ХХІ ст.</li> </ol> | 2                            |
| <p>Розуміти гносеологічні, соціально-економічні та психологічні корені релігії.</p> <p><b>Знати</b> сутність, структурні елементи та функції релігії.</p> <p><b>Вміти</b> проаналізувати стан релігії у сучасному суспільстві та оцінити перспективи змін релігійної свідомості.</p> | <p><b>Тема 10. Філософія релігії</b></p> <p><b>Лекція № 19</b></p> <p><b>План лекції</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Філософія релігії як філософське релігієзнавство. Релігійні вірування як основний об'єкт філософського вивчення релігії.</li> <li>2. Поняття релігії, її сутність та структурні елементи. Основні функції релігії.</li> </ol> <p><b>Література</b></p> <p><b>Основна:</b> 40, 48, 50, 52, 65.</p> <p><b>Додаткова:</b> 78, 86.</p> <p><b>Інтернет-ресурси:</b> 109, 110.</p>                                                                                                                  | 2                            |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <p><b>Завдання для самостійної роботи</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. При вивченні даної теми на основі рекомендованої літератури підготувати питання плану семінарського заняття для їх всебічного обговорення на семінарі.</li> <li>2. Звернути увагу на з'ясування релігійних вірувань як основного об'єкта філософського вивчення релігії.</li> <li>3. Підготуватися до тестових завдань з даної теми.</li> <li>4. До даної теми потрібно знати визначення таких понять: <i>релігійна свідомість, релігійне вірування, релігія, теологія, філософія релігії</i>.</li> </ol>                                    | 6                            |

| Результати навчання                                                                                                                                                                                                                                                                | Навчальна діяльність                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Робочий час студента, години |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <p align="center"><b>Практичне (семінарське) заняття №19</b></p> <p align="center"><b>Питання до заняття</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Науково-пізнавальний та світоглядний аспекти філософського вивчення релігії. Гносеологічні, соціально-економічні та психологічні корені релігії.</li> <li>2. Матеріалістичні теорії походження та функціонування релігії.</li> <li>3. Теологічні та ідеалістичні пояснення релігійності людини.</li> </ol>                                                                                                                                                                                                                                                       | 2                            |
| <p>Розуміти особливості історичних типів культур.</p> <p>Усвідомлювати культуру як спосіб буття людини.</p> <p><b>Знати</b> сутність культури, її структуру і функції.</p> <p><b>Вміти</b> застосовувати отримані знання для обґрунтування своєї соціально-політичної позиції.</p> | <p><b>Тема 11. Філософія культури</b></p> <p><b>Лекція №20</b></p> <p><b>План лекції</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Культура як суспільне явище, її сутність, структура та функції.</li> <li>2. Конкретно-історичні типи існування культури.</li> </ol> <p><b>Література</b></p> <p><b>Основна:</b> 10, 25, 29, 40, 49, 52, 61, 65.</p> <p><b>Додаткова:</b> 78, 87, 97.</p> <p><b>Інтернет-ресурси:</b> 105, 107, 110.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                              | 2                            |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <p><b>Завдання для самостійної роботи</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану семінарського заняття для їх всебічного обговорення на семінарі.</li> <li>2. Звернути увагу на суттєві відмінності Західного і Східного типів культур.</li> <li>3. Підготуватися до тестових завдань з даної теми.</li> <li>4. До даної теми потрібно знати визначення таких понять: <i>духовна культура, контркультура, культура, масова культура, матеріальна культура, субкультура.</i></li> </ol>                                                                                                                                             | 6                            |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <p align="center"><b>Практичне (семінарське) заняття №20</b></p> <p align="center"><b>Питання до заняття</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Поняття культури. Культура як засіб та форма об'єктивації людської свідомості. Матеріальна та духовна сторони культури. Соціальні функції культури.</li> <li>2. Предметна і особистісна форми існування культури. Класове, національне та загальнолюдське в культурі. Феномени субкультури, контркультури, масової культури.</li> <li>3. Конкретно-історичні типи існування культури. Спадкоємність та новаторство у розвитку культури.</li> <li>4. Культура як спосіб буття людини. Людина як творець та творіння культури. Ідеал культурної людини.</li> </ol> | 2                            |



| Результати навчання                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Навчальна діяльність                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Робочий час студента, години |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------|
| <p>Розуміти сутність цивілізації та чинники, що обумовили її появу.</p> <p>Зрозуміти, що майбутнє людства полягає у переході від технологічної до антропологічної цивілізації.</p> <p>Знати сутність суспільного прогресу, його об'єктивні критерії та історичні типи.</p> <p>Вміти аналізувати цивілізаційні процеси сучасності.</p> | <p><b>Тема 12. Філософія цивілізації</b></p> <p><b>Лекція №21</b></p> <p><b>План лекції</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Цивілізація як певний стан функціонування суспільства, її основні ознаки. Співвідношення цивілізації і культури. Конкретно-історичні типи цивілізації.</li> <li>2. Поняття суспільного прогресу, його сутність та проблема пошуку об'єктивних критеріїв; історичні типи суспільного прогресу.</li> </ol> <p><b>Література</b></p> <p><b>Основна:</b> 10, 24, 25, 29, 33, 34, 37, 40, 49, 56, 61, 65.</p> <p><b>Додаткова:</b> 78, 80, 81, 101, 102.</p> <p><b>Інтернет-ресурси:</b> 105, 107, 110.</p> | 2                            |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <p><b>Завдання для самостійної роботи</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій проаналізувати місце і роль України у сучасному цивілізаційному процесі.</li> <li>2. Підготуватися до тестових завдань з даної теми.</li> <li>3. При вивченні даної теми потрібно знати визначення таких понять: <i>глобальність, майбутнє, суспільний прогрес, цивілізація.</i></li> </ol>                                                                                                                                                                                                      | 6                            |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <p><b>Практичне (семінарське) заняття №21</b></p> <p><b>Питання до заняття</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Сучасна світова цивілізація, її характерні особливості і протиріччя. Проблема формаційного (К. Маркс) та цивілізаційного (А. Тойнбі) підходів до розвитку сучасного людства. Інформаційне суспільство.</li> <li>2. Глобальність як сутнісна ознака сучасної цивілізації. Сутність, походження та основні типи глобальних проблем, їх взаємозв'язок.</li> <li>3. Майбутнє як філософська проблема. Поняття футурології. Основні футурологічні концепції людства.</li> </ol>                                          | 2                            |
| <b>ВСЬОГО:</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | <b>180</b>                   |

### 3. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

#### **Основні ПЕРШОДЖЕРЕЛА**

1. Аристотель Метафизика. Соч.: В 4 т. М. : Мысль, 1976. Т.1. 550 с.
2. Бэкон Ф. Новый Органон, или Истинные указания для истолкования природы. М., 1978. 575 с.
3. Бэкон Ф. Сочинения. Соч.: В 2-х т. М. : Мысль (Философское наследие), 1972. Т.1 590 с., Т.2. 582 с.
4. Бердяев Н.А. О назначении человека. М. : Республика, 1993. 383 с.
5. Бердяев Н.А. Смысл истории. М. : Мысль, 1990. 173 с.
6. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. К. : Основи, 1994. 261 с.
7. Гегель Г.В.Ф. Наука логики. Соч. : В 3 т. М. : Мысль, 1970 1972. Т.1. 501 с., Т.2. 248 с., Т.3. 374 с.
8. Гегель Г.В.Ф. Философия истории. СПб. : Наука, 2000. 479 с.
9. Гегель Г.В.Ф. Энциклопедия философских наук. В 3 томах. М. : Мысль, 1974 Т.1. 452 с.
10. Данилевский Н.Я. Россия и Европа. М., 1991. 574 с.
11. Декарт Р. Рассуждение о методе. Сочинения. : В 2 т. М. : Мысль, 1989. Т.1. 654 с.
12. Энгельс Ф., Маркс К. Діалектика природы. Твори. Т.20. 827 с.
13. Энгельс Ф., Маркс К. Походження сім'ї, приватної власності та держави. Твори. Т.21. 745 с.
14. Кант И. Критика чистого разума. Соч. : В 6 т. М. : Мысль, 1964. Т.3. 780 с.
15. Лейбниц Г. Монадология. Соч. : В 4 т. М. : Мысль, 1982. Т. 1. 636 с.
16. Ленин В.И. К вопросу о диалектике. Полное собрание сочинений Т. 29. 782 с.
17. Маркс К., Энгельс Ф. Економічно-філософські рукописи 1844 року. Твори. Т. 42. 535 с.
18. Маркс К., Энгельс Ф. Німецька ідеологія. Твори. 2-е вид. Т. 3. 496 с.
19. Маркс К., Энгельс Ф. Передмова. До критики політичної економії. Твори. Т. 13 770 с.
20. Ницше Ф., Фрейд З, Фромм Э. и др. Сумерки Богов. М., 1990 403 с.
21. Ницше Ф. Так говорил Заратустра. М. : Изд-во Моск. ун-та, 1990. 302 с.
22. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. К., 1994. Т. 2. 494 с.
23. Сковорода Г. Кольцо. Дружеский разговор о душевном мире. Пов. зібр. тв. : У 2-х т. К. : Наукова думка, 1972. Т. 1. 359 с.
24. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество. М., 1992. 543 с.
25. Тойнби А. Цивилизация перед судом истории. СПб., 1995. 478 с.
26. Фейербах Л. Сущность религии. Избр. вопросы философии 2005. – № 4.
27. Хайдеггер М. Письмо о гуманизме. Время и бытие: Статьи и выступления. М. : Республика, 1993. 447 с.

28. Шопенгауэр А. Свобода воли и нравственность. М., 1992. 448 с.
29. Шпенглер О. Закат Европы. Очерки морфологии мировой истории. 1. Гештальт и действительность. Пер. с нем., вступ. ст. и примеч. К.А. Свасьяна. М. : Мысль, 1998. Т. 1. 663 с.
30. Юркевич П.Д. Серце та його значення у духовному житті людини, згідно з ученням слова Божого. Памфіл Юркевич. Вибране. К. : Абрис, 1993. 400 с.
31. Юркевич П.Д. Философские произведения. М., 1990. 669 с.
32. Ясперс К. Смысл и назначение истории. М., 1991. 527 с.

### ПІДРУЧНИКИ ТА НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ

33. Валуйський О.О. Практикум з філософії. К. : ВЦ КНТЕУ, 2003. 244 с.
34. Воронкова В.Г. Філософія : Навчальний посібник. К. : В.Д. «Професіонал», 2004. 464 с.
35. Голубева Г.А. Этика : Учебное пособие. М. : Издательство «Альфа-Пресс», 2011. 368 с.
36. Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій. К., 1996. 288 с.
37. Губар О.М. Філософія : інтерактивний курс лекцій : Навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2007. 416 с.
38. Губин В.Д. Основы этики: Учеб. пособие. 2-е изд., испр. и доп. М. : Издательство Московского психолого-социального института; Воронеж : Издательство НПО «МОДЭК», 2010. 368 с. (Серия «Библиотека студента»).
39. Ільїн В.В., Кулагін Ю.І. Філософія : Підручник: в 2 ч. Ч. 1 Історія розвитку філософської думки Київ : «Альтерпрес», 2002. 464 с.
40. Ільїн В.В., Кулагін Ю.І. Філософія : Підручник: в 2 ч. Ч. 2. Актуальні проблеми сучасності Київ : «Альтерпрес», 2002. 480 с.
41. История философии : Учебник. Ч.С. Кирвель, А.А. Бородич, У.Д. Розенфельд и др. ; Под ред. Ч.С. Кирвеля. 2-е изд., испр. Мн. : Новое знание, 2001. 728 с.
42. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як мета антропології. Навчальний. посібник зі словником. Н. Хамітов, Л. Гармаш, С. Крилова ; під ред. Н. Хамітова. 4-те вид. переробл. та доп. Київ : КНТ. 2016. 396 с.
43. Новая философская энциклопедия: В 4 т. Т.1. «А–Е». Под ред. В.С. Стёпина. М. : Мысль, 2001. 665 с.
44. Новая философская энциклопедия: В 4 т. Т.2. «Е–М» Под ред. В.С. Стёпина. М. : Мысль, 2001. 634 с.
45. Новая философская энциклопедия: В 4 т. Т.3. «Н–С» Под ред. В.С. Стёпина. М. : Мысль, 2001. 692 с.
46. Новая философская энциклопедия: В 4 т. Т.4. «Т–Я» Под ред. В.С. Стёпина. М. : Мысль, 2001. 605 с.

47. Основи філософії : навчальний посібник Л.О. Сандюк, С.П. Симоненко, О.В. Сулим, Ф.М. Шмиголь, Н.В. Щубелка, Ю.С. Юшкевич; за ред. М.Ф. Шмиголя. *Київ : Центр учбової літератури. 2017. 412 с.*
48. Основи філософських знань : філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство : підручник для студ. вищ. навч. закл. М.І. Горlach, Г.Т. Головченко, І.М. Жилєнкова. *Київ : ЦУЛ. 2008. 1028 с.*
49. *Петрушенко В.Л. Філософія : Курс лекцій : Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III – IV рівнів акредитації. Львів : «Новий Світ – 2000», 2008. 506 с.*
50. Писманик М.Г. Религиоведение : учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по направлению «Религиоведение». М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2009, 279 с. (Серия «Cogito ergo sum»).
51. *Подольська Є.А. Філософія : Підручник. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 704 с.*
52. *Причепий Є.М., А.М. Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія : підручник. 3-тє вид., стер. К. : Академвидав, 2009. 592 с. (Серія «Альма-матер»).*
53. Синяков С.В. Философия экономики : Учеб. пособие для высш. учеб. заведений. К. «Альтерпрес», 2002. 384 с.
54. Спиркин А.Г. Философия: Учебник. – 2-е изд. М. : Гардарики, 2003. 736 с.
55. Українська культура: історія і сучасність: Навч. посіб. За ред. : С.О. Черепанової. Львів : Світ, 1994. 456 с.
56. *Філософія: Навч. посіб. Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; За ред. І.Ф. Надольного. 6-тє вид., випр., і доп. К. : Вікар, 2006. 534 с.*
57. Філософія : підручник. (ВНЗ І-ІІІ р.а.). О.Л. Воронюк 3-є вид., переробл. та допов. К. : ВСВ «Медицина». 2018. 216 с.
58. Філософія : підручник : для студентів вищ. навч. закл. За ред. Л.В. Губерського [та ін.]. Вид. 2-ге, перероб. і доп.. *Харків : Фоліо. 2018. 620 с.*
59. *Філософія : Підручник. / І.В. Бичко, І.В. Бойченко, М.І. Бойченко, М.П. Бузьський. К. : Либідь, 2001. 408 с.*
60. *Філософія : Підручник. За ред. М.І. Горlach., В.Г. Кременя, В.К. Рибалка. 2-ге вид., перероб. та доп. Х. : Консум, 2001. 672 с.*
61. Філософія : підручник. О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань. 2-ге вид., переробл. і допов. *Харків : Право. 2018. 432 с.*
62. Філософія : практикум : навчальний посібник. Ч.1 : Філософія як специфічний тип знання. Філософія Стародавнього Сходу. Антична філософія. Західноєвропейська філософія Середньовіччя. Філософія Відродження. Упоряд.: Л.Р. Кондратюк, Г.А. Поперечна, О.А. Розумович. *Тернопіль : ТНПУ. 2016. 232 с.*
63. *Філософія. Хрестоматія: навч. посіб. [для вищ. навч. закл.] О.О. Валуйський (відп. ред.), Ю.І. Кулагін, М.О. Шкепу та інші. К. : Київ. нац. торг.-економ. ун-т, 2012. 112 с.*
64. *Философский энциклопедический словарь. М. : ИНФРА-М, 2003. 576 с.*

65. *Філософський енциклопедичний словник. / За ред. В.І. Шинкарука. К : Абрис, 2002. 744 с.*
66. *Філософський словник соціальних термінів. За ред. В.П. Андрущенко. Х. : Корвін, 2002. 672 с.*
67. *Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як мета антропології. Навчальний. посібник зі словником. Під ред. Н. Хамітова. 4-те вид. переробл. та доп. Київ : КНТ, 2016. 396 с.*
68. *Чанышев Е.В. Курс лекций по древней и средневековой философии : Учеб. пособие. М., 1991. 512 с.*
69. *Шкепу М.О Філософія : навч. посіб. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. 348 с.*
70. *Щерба С.П., Тофтул М.Г., Заглада О.А. Філософія : короткий виклад : Навч. посібник. За ред. Щерби С.П. К. : Кондор, 2003. 352 с.*

### ***Додаткові***

71. *Алексеев П.В., Панин А.В. Теория познания и диалектика. М., 1991. 383 с.*
72. *Ананьин О.И. Экономическая наука в зеркале методологии. Вопросы философии, 1999, № 10. С. 135-151.*
73. *Андрос Е.И. Истина как проблема познания и мировоззрения. К., 1984. 142 с.*
74. *Андрущенко В., Михальченко М. Сучасна соціальна філософія. К., 1996. 368 с.*
75. *Берлин И.Н. Назначение философии. Вопросы философии 1999, № 5. С. 11-14.*
76. *Блюмкин В.А. Мир моральных ценностей. М., 1981. 64 с.*
77. *Босенко В.А. Всеобщая теория развития. К. 2000. 420 с.*
78. *Всемирная энциклопедия: Философия. Главн. науч. ред. и сост. А.А. Грицанов. М. АСТ, Мн.: Харвест, Современный литератор, 2001. 1312 с.*
79. *Зарубіжна філософія ХХ століття. К., 1993. 239 с.*
80. *Зелінський М.Ю. Сучасна футурологія про перспективи людини і людства. Людина в сфері гуманітарного пізнання. К., 1998. С. 382-406.*
81. *Ільїн В.В. Майбутнє філософського знання: імперативи духовного розвитку особистості. Вісник КНТЕУ. 2002. №4. С.26-34.*
82. *Історія української філософії : Підручник. К.: Акадамвидав, 2008. – 624 с. (Альма-матер).*
83. *Історія філософії. Словник. За ред. В.І. Ярошовця. К. : Знання України, 2005. 1200 с.*
84. *История философии: Энциклопедия. Мн. : Интерпрессервис; Книжный Дом, 2002. 1376 с. (Мир энциклопедий)*
85. *Кузнецов В.Н., Мееровский Б.В., Грязнов А.Ф. Западноевропейская философия XVIII века. М., 1986. 398 с.*

86. Лебедев В.Ю., Виктор В.Ю. Религиоведение: учебник. М. : *Издательство Юрайт; ИД Юрайт*, 2011. 492 с. (Основы наук)
87. Лосев А.Ф. Философия, мифология, культура. М. : *Политиздат*, 1990. 655 с.
88. Лукач Д. К онтологии общественного бытия. Прологомены. М., 1991. 410 с.
89. Любутин К.Н. Человек в философском измерении. Свердловск, 1991. 132 с.
90. Мазараки А.А., Ильин В.В. Философия денег: Монография. К. : *КНТЕУ*, 2004. 719 с.
91. Майоров Г.Г. Формирование средневековой философии. М., 1979. 431 с.
92. Мамардашвили М.И. Как я понимаю философию. М., 1990. 365 с.
93. Мамардашвили М.И. Сознание как философская проблема. *Вопросы философии*. 1990. № 10.
94. Ойзерман Т.И. К вопросу о практике как критерии истины. *Вопросы философии*. 1987. №10.
95. Ортега-и-Гассет Х. Что такое философия. М., 1991. 403 с.
96. Пастухов В.В. Стратегічне управління підприємством: філософія, політика, ефективність : Монографія. К. : *КНТЕУ*, 2002. 302 с.
97. Попович М. Нарис історії культури України. К., 1998. 728 с.
98. Русская философия IX-XIX вв. Л., 1989 с.
99. Синяков С.В., Сластенко Е.Ф. Социальное познание: гносеологические и аксиологические проблемы. К., 1993. 116 с.
100. Філософська думка в Україні: Бібліогр. слов. В.С. Горський, М.Л. Ткачук, В.М. Нічик та ін. К. : *Пульсари*, 2002. 244 с.
101. Футурологические концепции эволюции цивилизации. Современные социально-политические теории. М., 1991.
102. Черной Л.С. Глобализация: прошлое или будущее? Трансформация рыночных хозяйственно-экономических систем: Монография. М. : *ИКЦ «Академкнига»*, 2003. 504 с.
103. Шинкарук В.І. Філософія і сучасні історичні реалії. Філософ. і соціол. думка. 1992. №4.

### ***Интернет-ресурси***

104. Алешин АИ. Философия: Учебник. М. : ТОН Острожье. 2001. Вся электронная библиотека URL: <http://bibliotekar.ru/filosofiya/133.htm>
105. Бойченко І.В. Філософія історії. І. Бойченко, М. Горлач, І. Жиленкова, Є. Мануйлов. К.: Прапор, 2006. 656 с. Навчальні матеріали онлайн URL: [http://pidruchniki.ws/19880521/filosofiya/filosofiya\\_istoriyi](http://pidruchniki.ws/19880521/filosofiya/filosofiya_istoriyi)
106. Канке В.А. Философия экономической науки: Учебное пособие. М.: *ИНФРА-М*, 2009. 384 с. URL: <http://institutiones.com/download/books/1843-filosofiya-ekonomicheskoy-nauki.html>

107. Касьян В.І. Філософія: Відповіді на питання екзаменаційних білетів: Навчальний посібник: 5-те вид., випр. і доп. *К.: Знання*, 2008. 347 с. Бібліотека українських підручників URL: [http://libfree.com/125922051-filosofiya/filosofiya\\_kasyan\\_vi.html](http://libfree.com/125922051-filosofiya/filosofiya_kasyan_vi.html)
108. Кремень В.Г. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник. В.Г. Кремень, В.В. Ільїн. *К.: Книга*, 2005. 528 с. URL: <http://studentbooks.com.ua/content/view/1357/53/1/2/#8435>
109. Мозговий Л.І. Філософія. Кредитно-модульний курс: Навч. посіб. За ред. Р.О. Додонова, Л.І. Мозгового. *К.: Центр учбової літератури*, 2009. 456 с. URL: <https://ru.scribd.com/doc/64612061/162280-4E6C1-mozgoviy-l-i-bichko-i-v-dodonov-r-o-ta-in-filosofiya-kreditn>
110. Спиркин А. Философия: Учебник. *М.: Гардарики*, 1998. 816 с. Библиотека Гумер. URL: [http://www.gumer.info/bogoslov\\_Buks/Philos/Spirk/index.php](http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/Spirk/index.php)

### **ДРУКОВАНІ ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ**

«Вопросы философии», «Філософська думка», «Философские науки», «Социологические исследования», «Общественные науки и современность», «Философия хозяйства», «Генеза», «Мировая экономика и международные отношения».